

Iedere regio vertelt: de potentie van regionale kennisdeling

Inleiding: achtergrond en doelstelling

Op 25 september wisselden belangrijke spelers van kennisnetwerken uit diverse gebieden in Nederland kennis en ervaring uit in een bijeenkomst georganiseerd door het kernteam van Platform PLeK.

PLeK staat voor Professionalisering Leer- en Kennisprocessen in de leefomgeving en is een initiatief van VNG, IPO en een aantal ministeries. PLeK bevindt zich momenteel in de kwartiermakersfase, waarbij wordt toegewerkt naar een (meerjaren)plan eind 2023. Naast twee pilots in Noordelijk Flevoland en Twente, en een nationaal online platform wil PLeK kennisstructuren, die nu kwetsbaar en gefragmenteerd zijn, beter op elkaar laten aansluiten over de gebieden heen. Inmiddels is hierover een beeldverhaal gemaakt. De beelden kan je raadplegen via deze [link](#).

Het doel van de middag was samen brainstormen over het opzetten van een stevig nationaal leer- en kennisnetwerk, waarin gebieden over en weer van elkaar leren. Platform PLeK streeft naar een verbonden regionale infrastructuur waarin overheden, uitvoeringsorganisaties en kennispartners samenwerken. Dit betekent onder andere samen leren, kennis co-creëren voor regionale visies en het ontwikkelen en toepassen van professionele standaarden voor kennis- en leerprocessen. Tijdens de middag is een start gemaakt met een gezamenlijke agenda.

1. Ervaringen met gebiedsopgaven

Na een plenaire aftrap deelden de deelnemers hun persoonlijke reflecties in kleinere groepen van vijf personen. Het ging daarbij om hun ervaringen met, en uitdagingen bij, hun eigen lokale en regionale gebiedsopgaven.

Weten wat er speelt in het gebied

In kennis- en leernetwerken is er deskundigheid beschikbaar om te helpen bij het in kaart brengen wat er in de gebieden daadwerkelijk speelt en leeft. Bijvoorbeeld door via actie-onderzoek een uitgangspunt als 'water en bodem sturend' te concretiseren in het gebied. Ook kan onderzoek eraan bijdragen om de kracht en potentie van een gebied in beeld te brengen.

Terwijl sommigen benadrukten hoe vruchtbaar het is om direct met boeren te overleggen om inzicht te krijgen in landgebruik, gaven anderen aan dat zij juist een gebrek hebben aan duidelijke communicatiekanalen. Dit bemoeilijkt de samenwerking. Boeren zouden in gebieden een open kanaal naar de overheid moeten hebben om eventuele vragen direct te kunnen stellen. Dit directe contact kan potentiële conflicten in de kiem smoren.

Apart en korte termijn vs. Samen op lange termijn

Een probleem bij de aansluiting van kennis op gebiedsprocessen is dat er momenteel ontzettend veel gebiedstrajecten tegelijkertijd lopen. Het is moeilijk mensen uit de waan van de dag te halen en te verbinden op een gemeenschappelijk doel.

Wat daarbij niet helpt is als bestuurders vooral hun eigen punt willen maken. Bestuurders zouden veel meer op 'samenspel' moeten inzetten. Bovendien is het nodig dat bestuurders de gebieden voorzien van een helder ontwikkelperspectief. Waar willen we met elkaar naartoe?

Dat ontwikkelperspectief is nu niet altijd aanwezig, hetgeen innovatie en participatie bemoeilijkt. Als er al een participatief proces is, dan gaat het eerder over het consulteren en 'meenemen' van mensen in de lopende ontwikkelingen, dan het daadwerkelijk benutten van de creatieve energie die in gebieden beschikbaar is.

Verbindingen maken tussen burgers, ambtenaren en bestuurders

En dat terwijl het toch al niet eenvoudig is om verbinding te maken tussen de hele directe en concrete ideeën van bewoners en ondernemers in gebieden enerzijds en de meer abstracte, lange termijn plannen en gebiedsvisies van bestuurders en ambtenaren. Hoe ga je bijvoorbeeld om met concrete initiatieven die om hulp/steun vragen?

Daarbij speelt dat, hoe concreter die toekomstplannen worden voor het hier-en-nu, hoe ingewikkelder het gesprek wordt. 'Loss aversion', het idee dat mensen meer geneigd zijn verlies te voorkomen dan winst te behalen, speelt daarbij rol. In de context van regionale ontwikkeling betekent dit dat stakeholders soms terughoudend zijn om nieuwe methoden of beleidsmaatregelen te accepteren, uit angst voor het verliezen van de huidige voordelen of status quo. Transitie kosten tijd.

Pijn en perspectief, in heldere taal

De kunst is daarbij om regionale projecten niet onnodig ingewikkeld moeten worden gemaakt. De taal die we gebruiken kan hierin cruciaal zijn. Door heldere taal te hanteren, kunnen zelfs de meest complexe onderwerpen begrijpelijk en toegankelijk worden.

Het is ook van belang om te laten zien wat (moeilijke) keuzes kunnen opleveren. Sommige deelnemers nemen waar dat polarisatie een angstbeeld kan zijn, waardoor bestuurders niet (meer) durven kiezen. Kennis/onderzoek kan eraan bijdragen om nieuwe en andere partijen een stem te geven in de afwegingen/beleidskeuzes bij gebiedsontwikkeling. 'Verhalen vertellen niet nu nog niet verteld worden'. Transitie zijn kortom altijd combinaties van enerzijds pijn, en anderzijds perspectief en (nieuwe) maatschappelijke waarde(n).

2. Randvoorwaarden voor kennisdeling en gebiedsleren

Vervolgens ging het gesprek in nieuwe groepjes verder over de kaders, randvoorwaarden, cultuur- en gedragselementen waaraan we moeten werken om onze kennis in gebieden/gebiedsprocessen beter te delen. De bevindingen van de diverse groepen vertoonden opvallend veel overeenkomsten. De volgende voorwaarden kwamen vaker voor:

- **Leren en kennis delen als eis in gebiedsprocessen inbouwen.** In Europese projecten geldt kennisontwikkeling en kennisdeling bijvoorbeeld ook als voorwaarde voor financiering.
 - Dit komt nu ook niet genoeg van de grond vanwege de nadruk op het eigen project en de korte termijn. Het zou normaal moeten zijn om geleerde lessen ook in andere contexten te delen. Is een onderdeel van de publieke rol en professionaliteit van ambtenaren. Hangt samen met bewustwording dat elke ambtenaar een kenniswerker is.
 - Leerprocessen (dataverzameling, reflectie, actie) verankeren in gebiedsproces: lerend werken, werkend leren.
- **Leren/kennisdeling interactief en aantrekkelijk maken** (stimuleren/waarderen).
- **Voorwaarden stellen aan de kennis.** Kennis moet *bereikbaar, vindbaar, bruikbaar, betrouwbaar, geaccepteerd en behulpzaam* zijn. Wat levert kennis mij op? Hoe brengt het mij verder?
- **Ruimte/tijd/capaciteit organiseren voor kennis/leren.**
- **Stralend Falen:** met humor en waardering de missers bespreken. Zo ook een lerende cultuur/veilige leeromgeving bevorderen (fouten maken hoort erbij). Andere termen: fuck up sessies, vooruit struikelen, reframe van 'mislukking'.

En verder:

- Via een platform (fysiek en digitaal) verschillende disciplines bijeenbrengen (kennis, beleid, betrokkenen). Het gaat erom ruimtes te creëren waar kennis niet alleen wordt gedeeld wanneer dat nodig is, maar waar het continu stromen van kennis wordt bevorderd.
- Vanuit kennisnetwerken het 'leren mee organiseren'. Leren/monitoren ook op proces (naast op doel): 'lerende evaluatie'
- Belang van taal: ontwikkelingen en keuzes begrijpelijk maken voor doelgroepen.
- Investeren in (aanpassing) HR beleid en HR instrumenten: leren gaat ook over persoonlijke competenties (kritische houding, open houding, luisteren)
- Gelijkwaardig omgaan met verschillende vormen van kennis (ervaringskennis, academische kennis, beleidskennis, proceskennis, materiekkennis)
- Horizontaal en verticaal leren: initiatief, gebied, provincie, rijk.
- Bijdragen aan juiste samenstelling: zit iedereen aan tafel? Ook unusual suspects uitgenodigd? Wat zijn onderliggende normen en waarden van de betrokkenen?
- Meehelpen organiseren van living labs/gebiedsdialogen of regelmatige townhall-bijeenkomsten, waarbij lokale gemeenschappen kunnen delen wat er in hun regio speelt.

Toepassing van de oogst

Hoe kunnen we dit toepassen? Friso geeft aan dat hij allereerst blij is met de vele overeenkomsten tussen de groepjes. Dat geeft aan dat we als groep in eenzelfde richting denken en we een gezamenlijke agenda kunnen bouwen. Hij linkt de aanbevelingen aan het concept van de [regionale kennishub](#). Dit is een soort knooppunt van kennis/leernetwerken in de regio. De randvoorwaarden geven volgens hem interessante aanknopingspunten om met een groepje mensen (kennispartners) te starten met zo'n regionale kennishub.

De groep kan bijvoorbeeld beginnen met een onderzoek naar de vraag: hoe zijn de gebiedsprocessen ingericht? Is leren en kennisontwikkeling en kennisdeling momenteel ingebouwd in die processen? Waarom wel/niet? Hoe kunnen we dit veranderen? Een ander voorbeeld is om te beginnen met de organisatie van 'Faal en Straal'-sessies over gebiedsontwikkeling. Wat gaat er mis in de relaties met burgers, bestuurders, en binnen het ambtelijke apparaat? Het team zou dan ook zelf ruimte/tijd/capaciteit daarvoor moeten claimen. Gewoon doen dus.

3. Acties

Het laatste deel van middag ging precies daarover: Wat kan je zelf doen? Wie betrekken we nog meer? Wat zijn goede voorbeelden? Hoe kan PLeK als nationaal platform helpen? Hieronder enkele noties:

Wat kan je zelf doen?

- Lef tonen, dingen durven doen die fout kunnen gaan.
- Minder laten leiden door angst dat wat ik weet niet goed genoeg is om te delen.
- Kansen pakken om partijen bij elkaar te brengen.
- Ervaringskennis delen met anders werken, ontwerpkracht inzetten in processen.
- Werken aan taal en toegankelijkheid van kennis
- Zelf op zoek gaan, meer naar buiten.
- Ambassadeur zijn 1-9-90.

Wie betrekken we nog meer?

- Regionale onderwijs- of kennisinstellingen
- Burgerplatforms, Ondernemersplatforms uit gebied
- Mensen uit fysieke domein in gebied betrekken / mensen die in het gebied werken, die veel historische kennis hebben
- Verbinden met Cop's / Leren en ontwikkelen RTLГ / BZK (er zijn er nu teveel).
- Platform 31 / SKG
- MBO's / Practoraten, praktische kennis
- Unusual suspects (it'ers, kunstenaars, filosofen)
- Basisscholen, middelbare scholen in gebieden

Wat zijn goede voorbeelden?

- NPRES: National Programma Veenweiden
- Programma Grenzeloos Samenwerken

- Rapport 'werkende samenwerking' van VNG
- Directie Participatie IenW, boekje met voorbeelden
- Programma Duurzaam Door
- Living Lab Schouwen-Duiveland
- Platform 31
- IBP Vitaal Platteland
- Het Nieuwe Kompas
- Idee: innovatieprogramma Agenda Stad (Angelique Boel)

Hoe kan PLeK als nationaal platform bijdragen?

- Alle directeuren fysiek (en sociaal) domein van gemeenten en provincies uitnodigen en vertellen waarmee we bezig zijn
- Onderling delen van leerervaringen (kortcyclisch leren)
- Sessies organiseren in regio's, in gebieden
- Digitale platformfunctie beschikbaar stellen
- Overzicht bieden
- Stroomlijnen initiatieven/netwerken (loopt er niet teveel?)
- Netwerken versterken
- Middelen organiseren
- Bestuurlijke inbedding

4. Het pad voorwaarts

De eerste bijeenkomst van 'Iedere regio vertelt' was meer dan alleen een uitwisseling van ideeën; het was de start van een gezamenlijke leeromgeving en actie-agenda. In deze reis staan vertrouwen, openheid en inclusiviteit centraal.

Het kernteam van PLeK zal zorgdragen voor een verslag van de bijeenkomst en nodigt de deelnemers uit voor het digitale platform PLeK.

De volgende bijeenkomst vindt plaats op **20 november 12.00-17.00 uur**, wederom in centrum LEF van RWS, te Utrecht. We zullen dan verder gaan met het delen van inzichten en de vertaling van inzichten naar strategieën en acties voor een sterke regionale kennis- en leerinfrastructuur.